

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

GEC PILOT STUDY MARKING GUIDELINE 2023 SESOTHO FAL GRADE 9

- *Letshwao le le leng bakeng sa karabo e nepahetseng.*
- *Ha ho letshwao la halofo.*
- *Etsa (✓) feela ho karabo e nepahetseng.*

Potso 1

Paio	Karabo e lebelletsweng		
1.1	B	Ke tshebediso ya dithethefatsi.	✓
1.2	B	Ha a tseba seo a se batlang bophelong.	✓
1.3	D	Moaparo wa Nthabiseng ha o kgahlise o a phephetsang.	✓
1.4	B	Ke ho ba thusa ho etsa qeto e nepahetseng.	✓
1.5	A	Ke ha a tseba ho etsa kgetho e nepahetseng bophelong	✓
1.6	A	Ruta motjha wa hao ho ba le boikarabelo	✓
1.7	A	Ho se batle ho kgalemelwa	✓
1.8	C	A tshwenyehile	✓
1.9	D	Mothofatso	✓
1.10	B	Diporosente tse mashome a mararo.	✓
1.11	B	O se halefe.	✓
1.12	A	Ke nnete. Ha dikamano di se ntle ka lapeng.	✓
1.13	D	O sebetsa ha mpe dithutong tsa hae e bile o ditshila.	✓
1.14	B	Ho ruta ngwana a sa le monyenyane.	✓
1.15	B	“bua wena o tlohele ho nkahlamela.”	✓
1.16	A	Neha batswadi tlhahisoleseding ka tshebediso dithethefatsi le ho hlalosa boikarabelo ba bona baneng ba bona	✓
1.17	B	A bontsha puo ya mmui.	✓

Palo	Karabo e lebelletsweng		
1.18	D	O tsebe moo o tsamayang teng le seo o se tsang moo	✓
1.19	A	A Thuswe ho qoba tshebediso ya dithethefatsi.	✓
1.20	D	Babadi ba ba hodisang batjha.	✓
1.21	A	Babadi ba ka ikutlwa ba qenehela motswadi.	✓
1.22	B	ha se hore ke ngwana e mobe	✓
1.23	C	Ho utlwa bohloko	✓
1.24	C	Ke ho bontsha hore ha bothata bo teng boka rollwa ka dipuisano.	✓
1.25	D	E fana ka tataiso mehatong eo motswadi a tlamehang ho e nka ho thusa ngwana ya sebedisang dithethefatsi.	✓

Ela hloko: Potso 2.1 le 2.2 di tshwanela ho rekotwa mmoho jwalo ka dikarolo tsa tema tse bohuwang

Potso 2.1

Palo	Dikarabo tse lebeleletsweng		
2.1.1	C	Letoto la dihlahiswa tse hlwekisang meno.	✓
2.1.2	A	Setjhaba	✓
2.1.3	B	ho hohela bareki	✓
2.1.4	D	pheteletso	✓
2.1.5	D	E bontsha ka moo a kgotsofetseng hobane colgate e sweufaditseng meno a hae ka mora ho e sebedisa.	✓

Potso 2.2

- O se ke wa fokotsa matshwao a moithuti bakeng sa diphoso tse tshwanang ho feta bonngwe.
- *Ha ho matshwao a halefo a tla ajwang.*
- *Sehella diphoso tse entsweng ke baithuti mola, o se ke wa sebedisa letshwao (X).*

Palo	Dikarabo tse lebeleletsweng	Mabaka/ Tlhakisetso	Matshwao
2.2.1	Laeborari ✓ KAPA Phaposing ya borutelo ✓	Fana ka letshwao le le 1 bakeng sa sebaka se nepahetseng.	1
2.2.2	Bana ba sekolo ✓ KAPA Baithuti ✓ KAPA Metswalle ✓	Amohela karabo e le nngwe e nepahetseng bakeng sa dikamano.	1
2.2.3	Sehalo sa maikutlo a kgotsafalo ✓ KAPA Kamohelo ✓ KAPA Teboho	Amohela karabo e le nngwe e nepahetseng .e utlwa halang .	1
2.2.4	Ke hore mohlankana le morwetsana ba hlahellang foreiming ba qala ho bonana feela ba thabelane empa ba sa tsebane.✓	Fana ka letshwao 1 bakeng sa moelelo o bontshang kamano tse ntle Foreimeng ya 3.	1
2.2.5	Metswalle e dutse mmoho e orile mollo ✓ KAPA ba apere diaparo tse mofuthu	Letshwao le le1 bakeng sa tlhaloso e nepahetseng ya diketsahalo Foreimeng ya 4.	1

Palo	Dikarabo tse lebeleletsweng	Mabaka/ Tlhakisetso	Matshwao
2.2.6	Bashanyana ba bonahala ba thabile ✓ KAPA ✓ KAPA ba nyakalletse ✓ KAPA Ba kgotsofetse ✓ KAPA ba a tsheha✓ KAPA Ba thabetse katleho ya bona dithutong. KAPA Ba ananela thuso ya motswalle wa bona Mokete. Kapa Ba tletse pososelo difahlehong ba phaphatha moketse hobane a ba thusitse ho atleha	Matshwao a 2 bakeng sa ho akanngwa ha maikutlo a baphetwa le ho bakeng sa ho fana ka lesedi la setshwantsho. Letshwao 1 bakeng sa ho fana ka puo e nepahetseng ya mmele ho tiisa maikutlo ao ho fanweng ka ona. Ha ho fanwe ka letshwao bakeng sa tlhaloso e sa dumellaneng le tema.	2
2.2.7	O ka atleha ho seo o batlang ho se etsa ntle le tshebediso ya dithethefatsi. ✓ KAPA O ka bopa setswalle ntle le tshebediso ya dithethefatsi ✓ KAPA le ho ithabisa ka ntle le ho sebedisa dithethefatsi. ✓ KAPA ba a tsheha✓	Letshwao 1 bakeng sa tlhaloso e nepahetseng ya diketsahalo foreimeng ya D.	1

Palo	Dikarabo tse lebeleletsweng	Mabaka/ Tlhakisetso	Matshwao
2.2.8	E. Ho nepahetse hobane ba baholo ha ho ya ka qhekanyetsang e mong. ✓ KAPA E. Mohlankana enwa o bonahala a ke ke a ba kotsi ho morwetsana enwa. ✓ KAPA Tjhe. Ka nako e nngwe o mo tshehisa ho mo hohela hore a tle a mo etsetse bora. ✓ KAPA Oka etsa dintho enngwe le enngwe ntle le tshebediso ya dithethefatsi .	Matshwao a 2 bakeng sa ho akanngwa ha maikutlo a baphetwa le ho bakeng sa ho fana ka leledi la setshwantso. Letshwao lele 1 bakeng sa ho fana ka puo e nepahetseng ya mmele ho tiisa maikutlo ao ho fanweng ka ona. Ha ho fanwe ka letshwao le le 1 bakeng sa tlhaloso e sa dumellaneng le tema.	2

Potso 3: Kgutsufatso			
Mehopolo e lebelletsweng: Tse ding tsa dintlha tse latelang tse 7 kapa tse tshwanang le tsona			
1.	Ngwana a ka ba le kगतello ya maikutlo ka lebaka la lefutso, ho fetoha ha <i>di-hormone</i> kapa lefu la pelo. /Dintho tse bakang kगतello ya maikutlo di ngata	DIKAHARE: Letshwao le le 1 bakeng sa ntlha e lebaneng le e utlwisisehang. O se ke wa fokotsa matshwao bakeng sa mopeleto le thutapuo e fosahetseng ha di sa fetole moelelo. DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO: <i>Ho qoba phoso ya hore matshwao a puo a fete matshwao bakeng sa dintlha, abela puo matshwao jwalo ka ha ho bontshitswe ka tlase.</i> Dintlha 1–3 tse nepahetse; fana ka letshwao le le 1 Dintlha 4–5 di nepahetseng; fana ka matshwao a 2 Dintlha 6–7 di nepahetseng; fana ka matshwao a 3	10
2.	Ho tshwenyeha ho ka etsa hore motho a kule mme a qetelle a na le kगतello ya maikutlo./Maemo a bophelo le ona a ka baka kगतello ya maikutlo.		
3.	Motjha ha a na le kगतello ya maikutlo ka nako e nngwe ha a kgone ho hlalosa hore o ikutlwa jwang. /Batjha ba pata matshwao a kगतello ya maikutlo		
4.	Eletsa ngwana hao ka seo a tshwanelang ho se etsa ha a tobane le maemo a lebisang ho kगतello ya maikutlo		
5.	Mamedisisa puo ya ngwana le ho a hloko matshwao a bontshang hore o batla ho ipolaya.		
6.	Ha o nahana hore ngwana wa hao o na le kगतello ya maikutlo mo ise ngakeng hore o netefatse seo.		
7.	Thusa ngwana hore a sebedise meriana a e filweng ke ngaka ka tshwanelo.		

		<i>Se ke wa fokotsa matshwao bakeng sa sebopeho se fosahetseng kapa ho qotsa ka kotloloho ho tswa temeng kapa palo e fosahetseng KAPA ho se balwe ha mantswe. Tshwaya dintlha ho fihla palong e batlahalang ya mantswe mme o tlohele a mang.</i>
		<i>O se ke wa fokoletsa baithuti matshwao ha ba sa etsa moralo. Tshwaya moralo le ha o sa phethahala.</i>

Potso 4

Palo	Karabo tse lebelletsweng		
4.1	B	hohle	✓
4.2	C	Polelonolo	✓
4.3	D	dikadikilweng	✓
4.4	A	'hlobola'	✓
4.5	D	polelwanakutu	✓
4.6	D	empa	✓
4.7	B	Lekgethi	✓
4.8	D	lehlalosi	✓
4.9	B	Dintho tse ngata o ka di rutwa ke dibuka mme wa iswa dibakeng tse ngata tseo o so kang o fihla ho tsona.	✓
4.10	C	ke leruo	✓
4.11	B	ana	✓
4.12	D	Mof.	✓
4.13	A	Na Timo o tla fetola mohopolo wa hae mabapi le ho bala, mme a bale dibula ho fumana tsebo?ho bontsha puosebui	✓
4.14	C	tsona	✓
4.15	C	hlwahlwa	✓
4.16	A	Noma o hlwekisitse leqeba le lengweleng la Pamela mme o behile le polastara.	✓
4.17	B	Timo o botsa Noma hore hobaneng ha lengwele la Pamela le kgumohile le bile le tswa madi.	✓
4.18	A	Rona banna re rata ho bala dibuka ke ka hoo re leng bahlale	✓
4.19	C	Moo	✓
4.20	D	Ha o hloka tsebo o qhekanyetswa ke ba nang le yona	✓